

Q & A COVID-19

In de regio Wuhan in China startte in december 2019 een uitbraak van een nieuw coronavirus, ook wel SARS- CoV -2 genoemd. Het virus kan de ziekte COVID-19 veroorzaken.

Hoe besmettelijk is COVID?

Hoe besmettelijk het virus precies is en hoe snel het zich verspreidt, is niet goed in kaart gebracht. Wel weten we dat één persoon ongeveer 2-3 personen kan infecteren. Hoe zieker iemand is, hoe meer hij het virus verspreidt. De WHO/PAHO situatie van dag tot dag in kaart. De komende tijd zal er meer duidelijk komen over de besmettelijkheid.

Is COVID -19 van mens op mens overdraagbaar?

We weten zeker dat het coronavirus mens op mens overdraagbaar is gezien de verspreiding van het virus in de wereld.

Wat zijn de symptomen van COVID-19?

Mensen met het nieuwe coronavirus hebben koorts en luchtwegklachten zoals hoesten, verkoudheid, keelpijn en/of kortademigheid.

Wat is de incubatietijd van het coronavirus?

Voor het nieuwe coronavirus gaan we uit van een maximale incubatietijd van 14 dagen. Dat is de periode tussen het moment dat je besmet raakt en dat je ziek wordt. Tijdens de incubatietijd is het virus al overdraagbaar. Dat is de periode tussen infectie en het optreden van de eerste symptomen. Kort gezegd: wie ziek is, kan al mensen besmetten zonder zelf symptomen te voelen. Voor dit virus is de incubatietijd gemiddeld 5,2 dagen volgens de Chinese autoriteiten, maar de periode varieert sterk van patiënt tot patiënt.

Heeft het zin om mondkapjes te dragen om je te beschermen tegen COVID-19?

In Suriname adviseren wij **alleen** medisch personeel om mondkapjes te dragen. Het probleem is dat het alleen helpt als je speciale maskers gebruikt die heel nauw over je neus en mond sluit. Je moet de maskers heel nauwkeurig gebruiken en ze regelmatig wisselen. Dat is in het dagelijks gebruik bijna niet mogelijk. Als het niet goed wordt gedaan is de kans op infectie juist groter.

Als je de infectiecijfers en het aantal overledene naast elkaar legt, lijkt de influenza griep gevaarlijker dan COVID-19. Waarom maakt iedereen zich dan zoveel zorgen over dit nieuwe virus?

Ten eerste gaat het om een nieuw virus. Het is dan belangrijk om heel gedetailleerde informatie te krijgen om precies te kunnen bepalen hoe gevaarlijk het virus is. Voorsnog is niet alles bekend over dit virus en moeten we dus voorzorgmaatregelen nemen.

Over de verspreiding van het virus is er meer informatie nodig, ook bij mensen die maar een beetje of helemaal niet ziek worden. En van alle mensen die ziek worden, wil je eigenlijk precies weten

wat ze hebben gedaan. Waar zij naartoe zijn gegaan? Wat zij daar gedaan? Hebben ze daar iets gegeten? Wie hebben ze een hand gegeven? Etc. etc. Bovendien is het zeker bij nieuwe virussen belangrijk om goed in de gaten te houden of het virus zich aanpast aan zijn omgeving.

Is er een behandeling tegen COVID-19?

Er is **geen** behandeling tegen het nieuwe coronavirus. De symptomen worden behandeld door ondersteunende zorg indien nodig. U kunt hierbij denken aan medicatie om de koorts te onderdrukken, eventueel infuus tegen uitdroging en extra zuurstoftoevoer bij kortademigheid. Het enige wat erop zit, is het laten uitrazen, totdat het eigen immuunsysteem de juiste 'sleutel' vindt om de virusdeeltjes vast te pakken en ze te doden.

Wat is het verschil tussen 'het virus kan opduiken' en 'het virus verspreidt zich'?

Met 'het virus kan opduiken' bedoelen we dat er iemand vanuit een ander land, waar het virus aanwezig is, naar een ander land gaat en daar ziek wordt. De persoon wordt geïsoleerd en behandeld. Daarnaast de mensen waar hij of zijn contact mee heeft gehad worden de gaten gehouden en gemonitord. Bij eventuele besmettingen kan dan direct worden ingegrepen. Zo wordt de verspreiding tegen gegaan.

Met 'verspreiding' bedoelen we dat er steeds meer mensen ziek worden van het nieuwe coronavirus. Om dit te voorkomen moet iedereen de hygiëne maatregelen blijven hanteren.

Waarom heet het coronavirus zo?

Als je het virus onder een elektronenmicroscopie ziet, heeft hij uitsteeksels met een bolletje erop. Dat ziet er een beetje uit als een kroon. De Latijnse naam voor kroon is corona. Hij is dus genoemd naar zijn vorm.

Het coronavirus bestaat toch al langer?

Er bestaan verschillende coronavirussen. De meeste coronavirussen zijn eigenlijk gewone verkoudheidsvirussen en zorgen voor milde klachten zoals verkoudheid in de winter. Er zijn er ook bijzondere vormen van dat virus die ernstigere klachten kunnen veroorzaken, zoals MERS (Middle East Respiratory Syndrome) en SARS (Severe Acute Respiratory Syndrome). Het nieuwe coronavirus hoort bij die laatste groep thuis qua klachten.

Is het nieuwe coronavirus een zoönose?

Dit virus is nieuw voor mensen. Het onbekend coronavirus is overgedragen van een dier op de mens. Daarna is het virus gemuteerd om overdraagbaar te worden van mens tot mens. Ziekten die van dieren naar mensen overgaan noemen we inderdaad zoönosen.

Kan het virus muteren?

Veel virussen kunnen gaandeweg veranderen. Zeker bij virussen die nog maar kort vanuit dieren naar mensen zijn overgegaan, kan dat gebeuren. De vraag is vooral of het virus daardoor gevaarlijker wordt voor mensen of niet. We zien gelukkig niet vaak dat een virus muteert en daardoor ineens heel gevaarlijk wordt. Uit voorzorg wordt dat altijd goed in de gaten gehouden.

Vandaar dat landen, grenzen sluiten en maatregelen nemen in geval dat het gevaarlijk wordt, wat nog steeds niet duidelijk is.

Ik ben ziek. Kan dat het nieuwe coronavirus zijn?

De meeste patiënten met het nieuwe coronavirus komen uit de landen en regio's waar dit virus zich bevindt. Mensen die in Suriname verkouden zijn of longklachten hebben, hoeven zich geen zorgen te maken dat ze het nieuwe coronavirus hebben. Anno 10 maart 2020 zijn er geen gevallen van COVID-19. De kans is veel groter dat mensen gewoon griep hebben of een ander verkoudheidsvirus.

Wie is gevoelig voor dit virus?

Volgens de huidige inzichten komt de ziekte nauwelijks voor onder kinderen, en treft de aandoening vooral vijftigers (22 procent van de gevallen), zestigers en zeventigers (beide 10 procent van de gevallen). De kans om te overlijden aan de ziekte loopt steil op met de leeftijd: Jonge kinderen: zo goed als 0 procent, Mensen onder de 50: 1 procent, 70-plussers: 8 procent, 80-plussers: 15 procent. Ook onder diabetici en mensen met hart- en vaatziekten is de sterfte flink verhoogd.

Op grond van wat we nu weten, hoeven zwangere vrouwen zich geen zorgen te maken over het nieuwe virus. Voorlopig zijn er geen aanwijzingen dat het coronavirus gevaarlijker zou zijn voor de allerjongsten. Dus ook bij hen geldt: bij symptomen hou je ze gewoon thuis.

Wanneer moet ik telefonisch contact opnemen met de huisarts?

Mensen kunnen telefonisch contact opnemen met de huisarts of het **BOG-hotline 178** indien zij:

Koorts hebben met luchtwegklachten (hoesten, neusverkoudheid, keelpijn of longontsteking) En de afgelopen twee weken in China, Iran, Noord-Italië, Frankrijk of Zuid-Korea reisde (of er een link mee heeft) **OF** andere landen waar het virus is opgedoken (verschilt per dag) **OF** de afgelopen twee weken contact hebben gehad met een patiënt met het nieuwe coronavirus

De huisarts overlegt met BOG af of onderzoek naar het nieuwe coronavirus nodig is.

Wat kan ik doen om verspreiding van het coronavirus te voorkomen?

De belangrijkste maatregelen die mensen kunnen nemen om verspreiding van het coronavirus te voorkomen, zijn heel simpel. Deze maatregelen gelden voor alle virussen die griep en verkoudheid kunnen veroorzaken. Het is dus altijd belangrijk om deze op te volgen.

- Was je handen regelmatig
- Hoest en nies in de binnenkant van je elleboog en niet in de handen.
- Gebruik bij het hoesten of niesen papieren zakdoekjes en gooi deze in een ton
- Mensen niet kussen of er te dichtbij komen
- Niet ziek gaan werken of op straat gaan, **BLIJF THUIS**

Situatie in Suriname:

In Suriname zijn er nog geen officiële meldingen van het coronavirus.

Hoe groot is de kans dat het nieuwe coronavirus naar Suriname komt?

Net zoals in andere landen kan er ook iemand vanuit een land komen waar het virus zich bevindt, naar Suriname komen en hier ziek worden. Omdat de ziekte van mens op mens overdraagbaar is, is het mogelijk dat hier ook contacten van een patiënt ziek worden. Daarom is het belangrijk om patiënten snel op te sporen en in de gaten te houden. Er is nu ook een meldingsplicht voor het nieuwe coronavirus en er bestaat in Suriname een structuur om uitbraken van infectieziekten te bestrijden. De meeste zieken komen uit de regio Wuhan in China. Het overgrote deel van de patiënten is in de regio Wuhan geweest en is daar waarschijnlijk besmet geraakt.

Wat gebeurt er als er iemand is die mogelijk het nieuwe coronavirus heeft? Een zogeheten suspect case?

Een persoon met een laboratorium bevestiging van het coronavirus, ongeacht klinische symptomen, wordt direct in quarantaine geplaatst.

Hoe gaan we om met de reizigers die uit risicogebieden komen?

- 1 Screening van alle paspoorten door het zogenaamde APIS-systeem (Advance Passport Information System) in Suriname. Personen uit deze gebieden ondergaan temperatuurscreening in ieder geval China of in Europa (exit screening) alvorens af te reizen naar Suriname.
- 2 Port Health Officers (PHO) op de luchthaven en zeehaven hebben de mogelijkheid de temperatuur van passagiers te meten bij aanwijzing (geen exit screening ondergaan of als de PHO een passagier met duidelijke respiratoire symptomen waarneemt)

Bij geen verhoogde temperatuur maar wel uit een geïnfecteerd gebied:

- A. Gegevens van de personen opnemen en tijdens de incubatietijd om de 2 dagen bellen en informeren naar de gezondheidstoestand, er wordt na gegaan als er symptomen worden ontwikkeld.
- B. Instructies aan de personen geven, als ze (zich ziek voelen) symptomen vertonen huisarts te bellen of de BOG-hotline (178).

Geen symptomen en niet voldoen aan de criteria wordt de case afgesloten.

Wel symptomen en voldoen aan de criteria:

- Bellen naar 178
- Van de patiënt wordt testmateriaal afgenomen (liever thuis) om vervolgens het materiaal naar AZP en CL te laten testen.
- Indien een persoon geen extra zorg nodig heeft vindt er thuisquarantaine plaats voor 14 dagen (eventueel met bewaking) mits de test positief is.

- Indien een patiënt klachten heeft wordt die patiënt gebracht naar AZP (Paramaribo) of MMC (Nickerie). Deze poli's hebben getraind personeel (SARI) in het nemen van samples voor het lab. En wordt de patiënt overgebracht naar het quarantaine unit.
- Huisgenoten van de suspecte case moeten ook onder bewaking thuisblijven gedurende de incubatieperiode
- Behandeling geschieden volgens protocol.

Aanpak en maatregelen in Suriname: Hoe bereidt Suriname zich voor op een mogelijke uitbraak van COVID-19?

Op basis van de momenteel beschikbare informatie beveelt de PAHO/ WHO geen beperking voor reizen en/ of handel aan. Landen worden aangemoedigd hun bereidheid voor noodsituaties op gezondheidsgebied te blijven versterken in overeenstemming met de internationale gezondheidsvoorschriften 2005 (IHR).

Standaardaanbevelingen van Ministerie van Volksgezondheid in overeenstemming met de PAHO/ WHO

- Regelmatig handen wassen, mond en neus bedekken bij hoesten en niezen, vlees en eieren goed doorkoken.
- Vermijd nauw contact met iemand die respiratoire symptomen vertoont, zoals hoesten en niezen.
- Gezondheidswerkers worden geïnformeerd over de mogelijkheid van het optreden van een infectie veroorzaakt door dit virus en de acties die moeten worden uitgevoerd in geval van een suspect-case.
- Een grotere staat van alertheid in de gemeenschap van gezondheidswerkers is gerechtvaardigd voor patiënten met acuut respiratoir syndroom
- Alertheid is geboden bij een reisgeschiedenis van naar de stad Wuhan, mariene producten uit die stad, of contact met patiënten met een link naar die markt voor mariene producten.

Standard Operating Procedure (SOP) scenario's:

Inclusiecriteria voor suspecte gevallen zijn:

1. Incubatieperiode maximaal 14 dagen
2. Koorts (38+) met Respiratoire symptomen.
3. Uit een risicogebied

Waar in Suriname wordt er getest?

In Suriname kunnen in het Academische Ziekenhuis Paramaribo (AZP) en Centraal laboratorium (CL) testen worden gedaan. Er kunnen ook samples opgestuurd worden naar de Caribbean Public Health Agency (CARPHA).

Hoe weten we hoeveel mensen er in Suriname besmet zijn met het nieuwe coronavirus?

Artsen en laboratoria zijn verplicht om een patiënt met een (verdenking van) COVID-19 te melden aan het ministerie van Volksgezondheid. Een probleem is dat mensen nog geen weerstand hebben tegen het virus omdat de ziekte nieuw is. Dat betekent dat de ziekte ongehinderd veel personen in de bevolking ziek kan maken. Om snel passende maatregelen te kunnen nemen om verdere verspreiding van het nieuwe coronavirus te voorkomen, is het melden van levensbelang.

In China heerst een noodsituatie. Waarom worden hier geen maatregelen genomen?

We zien inderdaad dat er ernstige beelden uit China komen. We zien dat het aantal diagnoses toeneemt. Samen met de WHO onderzoeken de Chinese autoriteiten mogelijk meer verdachte patiënten en komt er meer informatie over de achtergrond van de patiënten. Binnenkort zal er dan ook meer duidelijk worden over de besmettelijkheid en ernst van de ziekte.

In Suriname worden ook maatregelen genomen, maar nog niet zo drastisch om dat COVID zich nog niet in Suriname bevindt. Achter de schermen wordt al hard gewerkt om mogelijke patiënten te identificeren en op te vangen. Daarbij houden we er rekening mee dat de ziekte ernstig kan zijn en besmettelijk is. We bereiden ons voor op een ernstig scenario, voor het geval de situatie toch ernstiger blijkt dan eerder was verwacht. Het heeft op dit moment weinig nut om bijvoorbeeld alle mensen die het land binnenkomen te controleren op koorts. We sporen dan vooral mensen op met griep en verkoudheid.

National Public Health Response Team.

Dit is een samengesteld team door het Ministerie van Volksgezondheid die alles probeert te bewerkstelligen omtrent COVID-19. In dit team zitten o.a. deskundige, artsen, epidemiologen die veel weten over bestrijding van infectieziekten. Zij bespreken op welke manier de aanpak van een eventuele uitbraak met het nieuwe coronavirus aangepakt moet worden. Het team brengt advies uit aan andere actoren over de aanpak voor bestrijding. Hierbij kunt u denken aan personen identificeren, preventiemaatregelen introduceren, informatie verstrekken, hotline beheren, updates volgen ect. Dit team werkt nauw samen met de PAHO. Daarnaast zitten in dit team leden van Het Quick Response Team (QRT) die uitrukken bij suspect cases.